

Economisch Beleid

PROF. DR. A.H.J. KOLNAAR

In het afgelopen najaar hebben Engeland en Italië het EMS verlaten. Liefst drie andere landen, Spanje Portugal en Ierland, devalueerden hun munt. Voor een op vaste wisselkoersen gericht systeem is dit wel een heel slechte beurt.

De schuld van dit alles kan niet eenzijdig bij de desbetreffende landen worden gelegd. Wisselkoersspanningen treden op als landen ten opzichte van elkaar uit de pas lopen. Dat kan betrekking hebben op de reële sfeer, maar ook op de nominale. Zeker nu binnen Europa de betekenis van het internationale kapitaalverkeer toeneemt, gaan naast de gebeurtenissen op de goederenmarkten en de handelsbalans de ontwikkelingen op de kapitaalmarkten en de kapitaalbalans daarbij een grotere rol spelen. Zij kunnen er voor zorgen dat wisselkoersen een andere kant op gaan dan met het oog op het gelijktrekken van internationale concurrentieposities op de goederenmarkten gewenst zou zijn. Een land met hoge rentevoeten kan een sterke wisselkoers hebben en tegelijkertijd een tekort op de handelsbalans, omdat de concurrentiepositie door de munt is aangetast.

Wisselkoersspanningen kunnen ook worden opgeroepen door het in afzonderlijke landen gevoerde beleid.

Vooral onder invloed van de eenwording bestond er in Duitsland een hardnekkige inflatiedreiging. De Bundesbank bestreed deze door een politiek van krap geld en dus hoge rente. Het beleid van de Bundesbank was dus eerst en vooral gericht op de interne doelstelling van de prijsstabiliteit.

De hoge Duitse rente versterkt de positie van de Mark. Voor de Duitse industrie is dit alles behalve prettig: naast een hoge rente wordt zij geconfronteerd met een slechtere concurrentiepositie. Maar als gezegd: de Deutsche Bundesbank heeft gekozen. Gekozen voor een anti-groei en anti-werkgelegenheidsbeleid. Het moest wel, zal de Bank zeggen, gegeven de druk op lonen en prijzen van anderen zoals de vakbonden en de overheid. Niet onze schuld. Wij doen onze plicht.

Vastgesteld zij, dat het in Duitsland schort aan een behoorlijke onderlinge afstemming van het loonbeleid, het budgettaire beleid en het monetaire beleid.

De hoge Duitse rente is ook niet leuk voor de handels- en meer nog EMS-partners. Volgen zij de hoge rente niet (via een eigen krap geldbeleid) dan wordt hun munt verzwakt. Volgen zij de rente wel dan geven zij het anti-groeibeleid door aan hun eigen land. In het kader van het EMS worden zij geacht het laatste te doen. Voor sommige landen is dat een wel heel onaantrekkelijke keuze. In plaats van voor een sterkere concurrentiepositie en meer werk te kiezen door te devalueren, zijn zij gehouden te kiezen voor teruggang in de reële sfeer. In theorie kan die teruggang beperkt blijven, met name als de prijzen en

onmiddellijk daarop aansluitend de lonen in deze landen zich benedenwaarts aan zouden passen. Maar in de praktijk is de goederenmarkt zo flexibel niet, om van de arbeidsmarkt maar te zwijgen. Dat betekent, dat de keuze voor een devaluatie onder omstandigheden beter kan zijn voor produktie en werkgelegenheid dan het vast houden van de wisselkoers. In vijf landen volgden alsnog devaluaties. Vastgesteld kan worden, dat er van een goede afstemming van het economisch beleid binnen het EMS geen sprake is. Het EMS functioneert niet, de weg naar de EMU zal moeilijk zijn.

Voor ons land snijdt het zwaard aan twee kanten. Ten opzichte van devaluerende landen verliest Nederland met zijn harde gulden aan concurrentiekracht (lagere invoerprijzen, duurdere export). Om dat op te vangen zullen óf onze prijzen óf de gulden omlaag moeten. Tegelijkertijd zakt de groei bij onze belangrijkste handelspartner weg tot ver onder het nulpunt. Omdat de lonen zich zo snel niet aanpassen, schiet door beide exogene oorzaken de arbeidsinkomenquote omhoog, de winstgevendheid omlaag.

De tanende economische activiteit doet het financieringstekort weer oplopen. De collectieve lastendruk dreigt eveneens te stijgen. De rente daalt, dat is een pluspunt maar normaal in een periode van economische tegenspoed. Voor het overige dreigt de spiraal van de dalende werkgelegenheid en de stijgende lasten.

Temidden van deze Europese en Nederlandse problemen is er geen Europese economische autoriteit, die op Europees niveau iets zou kunnen ondernemen. Daarin is (vooralsnog?) niet voorzien. De landen zullen zich weer op eigen houtje door de problemen moeten worstelen.

In Nederland op zijn beurt bestaat een goede basis om met betrekking tot het budgetbeleid (inclusief de lastendruk), het loonbeleid en het monetaire beleid tot onderlinge afstemming te komen. De bovenbeschreven recente ontwikkelingen maken opnieuw duidelijk hoe noodzakelijk zo'n afstemming is. Maar het nut van die basis, de overlegeconomie, wordt thans door velen in twijfel getrokken.

Er wordt in de komende periode veel gevergd van het sociaal-economisch beleid. Dit gezien de stand van de conjunctuur en ook gezien de EMU-plannen. Zonder overleg tussen degenen, die de instrumenten voor het beleid in handen hebben, is beleid evenwel niet uitvoerbaar. Met betrekking tot het sociaal-economisch beleid zijn dat in de gemengde westerse markteconomie de overheid en de sociale partners. Er is zeker nu juist behoefte dat overleg weer op te peppen.